

НОВЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МІЖЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Глобалізація та інтеграція, що прогресують, знаменують якісно новий етап інтернаціоналізації економіки. Нині спостерігається широкомасштабний вихід відтворювальних процесів за межі національних кордонів. Він супроводжується міжнародним рухом факторів виробництва, науково-технічним співробітництвом, формуванням міжнародного фінансового ринку, посиленням взаємозалежності та взаємовпливу різних сфер світової економіки. Ці процеси пронизують різні цивілізаційні та культурні середовища, викликають необхідність у пристосуванні до них, з одного боку, і трансформації цивілізаційно-культурних утворень – з іншого. Зрештою, зростає потреба у новій спеціалізації менеджменту, а саме у науково обґрунтованій організації його для використання досягнень цивілізаційного і культурного характеру з метою забезпечення ефективного розвитку національних і світової економік.

Рецензована монографія Віталіни Куриляк¹, безумовно, є актуальною. Автор розкриває комплекс взаємопов'язаних питань, спрямованих на виявлення світових закономірностей, тенденцій та новітніх методів менеджменту у сфері міжцивілізаційних і міжкультурних відносин, орієнтованих на використання їх в управлінні економічним розвитком на мікро-, макро- і наддержавному рівнях. Цьому відповідає структура книги, що включає науково-теоретичні результати, широке узагальнення національного і світового досвіду та рекомендації щодо вдосконалення практики менеджменту.

Ця монографія є фактично першою системною спробою розглянути проблеми інтернаціоналізації, міжкультурних відносин та глобальних економічних процесів з огляду на зміни сучасного цивілізаційного ландшафту в управлінському зрізі. При цьому автор тримає у полі зору всю систему глобальних процесів: мікрорівень, загальнонаціональні аспекти та світовий простір. Їх не завжди можна і треба відділяти один від одного, тому часто досліджуються різнорівневі проблеми в їх переплетенні на одному рівні.

У роботі аналізується глобальний цивілізаційний ландшафт світової економіки, міжцивілізаційні чинники глобальної економічної інтеграції, інтернаціоналізація та культурницький фактор у системі глобальної економіки в аспектах розвитку міжнародного менеджменту. Автор виділяє дев'ять подій, що формують новий глобальний цивілізаційний ландшафт світової економіки. Найвпливовішими подіями визначені крах системи планової економіки в СРСР і ЦСЄ; економічні реформи в Китаї та Індії; експортоорієнтовані стратегії економічного зростання у Східній Азії; нагромадження величезних валют-

---

¹ Куриляк В. Менеджмент: міжцивілізаційні і міжкультурні основи : монографія / вступне слово д-ра екон. наук, проф. С.І.Юрія. – К. : Кондор, 2010. – 482 с.

них резервів у країнах, що розвиваються; формування у розвинутих країнах боргової та ігрової економіки; світова фінансова та економічна криза; енергетичні війни в Європі; самопроголошення Великої двадцятки.

Під час дослідження теоретичних основ становлення нового цивілізаційного ландшафту міжнародної економіки, пріоритет віддається таким ідеям і теоріям: розвитку міжнародної політичної економії як нового наукового напрямку; забезпечення відповідальної глобалізації; здійснення збалансованого економічного зростання на основі великої кількості полюсів зростання; глокалізації; теорії достатку і домінування середнього класу; переходу влади без опору у великих фірмах від акціонерів до найманих менеджерів ("техноструктури") і посиленню ролі кваліфікованого персоналу порівняно з власниками капіталу; розширенню сфери використання планових методів і паралельне з ринковими їх існування; формуванню нового світового економічного порядку і світового уряду.

Обговорюючи сценарії економіко-цивілізаційного розвитку України, автор дотримується точки зору, що в нашій країні поступово переважають, особливо в західних регіонах, західні цінності. Це значною мірою пов'язано з домінуванням в українському менталітеті індивідуалізму, що притаманно тільки для західної цивілізації на відміну від євразійців, конфуціанців і мусульман, які тяжіють до колективістських культур. За такої умови найвищою цінністю є індивідуальні інтереси та зведення прав людини до рівня міждержавних відносин. У зв'язку з цим показано, що українська ділова культура наближена у багатьох інших напрямках до європейської та північноамериканської. Більшість українців готова до зміни і поліпшення навколишнього середовища; їм притаманний високий рівень реалістичності у своїх планах; вони вирізняються працьовитістю у досягненні цілей; українці пунктуальні у виконанні взятих зобов'язань і укладених договорів. Зрештою, робиться висновок, що в Україні є всі підстави і можливості для створення такого середовища бізнесу, яке забезпечить прискорення інтеграційних процесів у євроатлантичному напрямку.

Також досліджуються економічні аспекти проблеми довіри в системі міжнародного бізнесу та фінансів. У книзі довіра розглянута як фактор, що визначає суттєвий вплив на функціонування фінансових і валютно-кредитних ринків. Оцінюючи причини та наслідки світової кризи 2008 року, автор монографії вважає, що в основі низькоякісного іпотечного кредитування лежала необґрунтована майже абсолютна довіра до можливостей клієнта в умовах невизначеності ринку. При цьому стверджується, що чим нижче довіра на ринку, тим обережнішими і стриманішими стають його учасники, навіть тоді, коли доцільно рішуче діяти, що врешті-решт призводить до зниження темпів економічного зростання, а при зростанні масштабів недовіри – до кризи.

Розглянуто фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і менеджменту міжнародного підприємництва, мікроекономічної стратегії інтернаціоналізації та відносин між материнською та дочірньою організаціями на світовому ринку. Враховуючи новітні напрями розвитку підприємництва у глобальному прос-

торі, значна увага приділена електронній комерції, яка створює нові форми виробництва і ринку та тісно пов'язана з виникненням глобального інформаційного суспільства і економікою знань. Важливо, що у цій роботі обґрунтовується можливість інформаційних та комунікаційних технологій оминати ряд технологічних етапів і генерацій, не проходячи етапу застарілих систем. Це може забезпечити в інформаційній галузі, насамперед для країн, що розвиваються, в тому числі і для України, часові заощадження для зменшення технологічного розриву з розвинутими країнами.

Приділено увагу транснаціональним формам підприємництва і менеджменту. Значне місце відведено виявленню тенденцій організаційних перетворень транснаціональних компаній та методології менеджменту персоналу на іноземному дочірньому підприємстві. Заслуговує на увагу введення до наукового обігу у вітчизняну практику категорії глобального менеджменту *паблік афеарз*, який виражається у закріпленні відповідальності за політику глобалізації материнської організації замість іноземного дочірнього підприємства.

У монографії детально проаналізовано теоретичні підходи до економічних аспектів культурних вимірів та організації міжкультурного менеджменту у глобальному просторі. Позитивним є те, що в ньому належним чином висвітлені стратегії міжнародного і міжкультурного маркетингу відповідно до особливостей соціально-культурного середовища з огляду на демографічні та нормативні виміри.

Слушним, на наш погляд, є включення до роботи результатів і висновків дослідження проблем менеджменту культурних відмінностей у рекламних комунікаціях на світовому ринку та культури мотивації і лідерства в системі менеджменту прийняття рішень. Автор досить повно розкрила методи використання міжкультурних норм менеджменту ведення переговорів та управління інтернаціональними командами на міжнародному підприємстві.

Позитивно оцінюючи монографію в цілому, слід все ж вказати на певні недоліки. В.Куриляк охопила широке коло важливих проблем міжцивілізаційних і міжкультурних викликів до сучасного менеджменту, проте з огляду на це деякі з них розглянуті лише у постановочному аспекті. Мало уваги приділено створенню світового уряду, попри те, що ця проблема набирає важливого значення для політики України, особливо з огляду на головування України у комітеті міністрів Ради Європи у травні-листопаді 2011 року та посилення лідерських позицій у системі міжнародних відносин. У наступних дослідженнях бажано розвинути концепцію забезпечення національних інтересів України.

Та все ж, незважаючи на зазначені недоліки, рецензована монографія являє собою багатоаспектне фундаментальне дослідження, у якому вирішується важлива методологічна проблема створення міжцивілізаційних і міжкультурних основ менеджменту. Отже, вона заслуговує на позитивну оцінку і стане корисною для науковців, практиків, викладачів і студентів.

В.Савчук

чл.-кор. НАН України, д-р екон. наук